

JULKAISTU JOULUNA 2015

JÄNKÄVIESTI 8/2015:

- ”Oispa joulu ja saisi yölläkin syyä...”
- Kirje joulupukille
- Urho Kekkosen arkisto 45 vuotta - MTK:lla oli tärkeä rooli

”OISPA JOULU JA SAISI YÖLLÄKIN SYYÄ...”

Jouluna laitetaan kystä kyllä, ja ainekset siihen tulevat erilaisilta viljelijöiltä. Perinteinen suomalainen joulu nojaakin maa-seutuelinkeinoihin. Sikafarmari kasvattaa porsaas, perunankasvattaja vaalii jouluperunoita jo kesän arvaamattomilla säillä ja porkkanaviljelijä toimittaa jalostajalle oranssit herkut laatikoita varten. Eikä perinteissä pidä unohtaa metsätalouttaakaan. Kauniit kuuset tulevat suomalaisista metsistä.

Monet jouluperinteemme ovat kuitenkin rantautuneet meille muualta maailmasta. Nykyihmisen renki Internet kertoo monia eri versioita siitä, miten joulukuusi on saapunut olohuoneisiimme tuoksua ja tunnelmaa levittämään.

Erään teorian mukaan puun rooli ikuisen elämän symbolina juontaa egyptiläisten, kiinalaisten ja juutalaisten muinaisiin perinteisiin. Euroopassa puun palvominen oli alkuaan pakanallinen tapa, joka siirtyi luontevasti kristilliseen käyttöön. Kristillisiä sävyjä joulupuun perinne saa Martti Lutherista, jonka sanotaan keksineen tavan valaista kuusen kynttilöillä tähtitaivasta katseltuaan. Mene ja tiedä.

Suomessa joulukuusi tuli 1900-luvulla ensin kaupunkilaiskoteihin ja vasta sen jälkeen maa-laispirtteihin. Tavot koristella kuusi ovat vaihdelleet aikakausittain. Ensin kelpaisi kuusi ihan ilkosillaan ilman koristeita yllään. Sitten alettiin ripustaa oksille kaikenlaisia herkkuja omenoista makeisiin.

Oljet ovat olleet lähes alusta saakka suosittuja koristeita. Suomen itsenäistymisen aikoihin alettiin kuuseen laittaa myös lippunauhoja. Nykyisin tavallisilta tuntuvat kauniit pallot tulivat varakkaimpiin koteihin ulkomailta.

Joulukinkku on kruunannut suomalaisten joulupöydän 1900-luvun alusta lähtien. Sitä aiemmin ei kotimaista kinkkua olisi riittänyt joka pöytään. Sianlihaa sanotaan tarjotun säätyläisten jouluruokana jo aiemmin, peräti 1700-luvulla. Laatikot ja rosolli tulivat tavallisen kansan ruokalistoille niin ikään säätyläisten keittiöistä, joissa se tunnettiin myös jo 1700-luvulla.

Graavilohen historia jouluruokana juontaa haudattuun hapanloheen. Hapattamalla säilötty kala oli tavallista pohjois- ja itäsuomalaisessa ruokaperinteessä peräti 1900-luvulle saakka.

Maitoon tehty riisipuuro on tavalliselle kansalle yksi tuoreimmista, mutta yleisimmistä joulu-ruokaperinteistä. Reilut sata vuotta sitten herrasväeltä omittu puuro antoi yleistyessään hienouden tunteen joulupöytään. Entäpä piparkakut, ne vasta ruhtinaallisen historian omaavatkin! Piparkakut tulivat alun perin ristiretkeläisten idäntuliaisina Eurooppaan. Saksassa niitä valmistettiin jo 1300-luvulla.

Lähde: www.suomalainenjoulu.fi

KIRJE JOULUPUKILLE

Rakas joulupukki, olen ollut kiltti. Ainakin luulen niin. En ole äyrästännyt kovinkaan paljon, ainakaan viime päivinä. Ja kuka nyt vanhoja syntejä muistelee.

Toivelistani on seuraava. Ja moni näistä on ehdottoman tärkeitä:

- Parempi tuottajahinta maidolle ja lihalle
- Parempi viljan hinta (ei saa nostaa rehun hintaa)
- Kahden biojalostuslaitoksen rakentamisen aloitus Lapissa (edes toinen)
- Optimaallisia kasvuolosuhteita, myös perunalle
- Uusi hiustenkasvatusshampoo markkinoille
- Hyvää munavuotta
- Tuotantopanosten kustannusten laskeminen (ainakin teoriassa)
- Pellonomistajille huomio, että maata ei saa mukaan
- Sote-soppa selkeytyy
- Paljon viljelijöitä tuleviin aluevaaleihin (budjetti 0 euroa)
- Pitkää ikää ja terveyttä kaikille (jos haluaa)
- Viljelijäksi jonotetaan
- Lama loppuu
- Mavin uusi ohjelmapäivitys korjaa kaikki virheet ja viiveet
- Järjen palauttaminen Eviralle (viimeinkin)
- Istumapaikat loppuvat tuottajayhdistysten kokouksissa

Hyvä joulupukki, tässä oli toivomuslistani ensimmäinen osa. Täydennän listaa tulevan vuoden aikana.

Terveisin tosi kiltti MTK-Lapin puheenjohtaja,

Juhani Lampela

URHO KEKKOSEN ARKISTO 45 VUOTTA - MTK:lla oli tärkeä rooli projektissa

Urho Kekkonen perusti Tasavallan Presidentin arkistosäätiön Naantalın Kul-
tarannassa elokuun 18. päivänä 1970. Säätiön päätehtävänä oli luoda historian
tutkimuksen edistämiseksi arkisto, joka perustamisvaiheessaan koostuisi Urho
Kekkonen luovuttamasta kirjallisesta aineistosta.

Teksti: Pekka Lähteenkorva

Kuva: UKK-arkisto

Ensiarvoisen tärkeätä oli Kekkonen elämäntyöhön liittyvien asiakirjojen kokoaminen ja järjes-
täminen tulevien sukupolvien käytettäväksi. Arkistosäätiön pesämunaksi Kekkonen lahjoitti
asiakirjakokoelmansa, jota hän lupasi täydentää ainakin presidenttikautensa ajan. Tavoitteen-
a oli kehittää arkistosta amerikkalaistyylinen presidentinarkisto, johon keskittyisi Kekkonen
ajan poliittisen historian tutkimus.

Oman arkiston perustaminen ei ollut Kekkoselle mikään hetken päähänpisto. Kekkonen oli
ilmoittanut jo ennen 1968 pidettyjä presidentinvaaleja, että mahdollisen kolmannen virkakau-
den jälkeen hän ei enää olisi käytettävissä presidentin tehtäviin. Ajatus arkiston perustamisesta
syntyi jo 1960-luvulla.

Taustavaikuttajana toimi vanha ystävä, maalaisliitto/keskustapuolueessa toiminut luottomies
Arvo Korsimo. Kekkonen lähetti 8.4.1970 kirjeen MTK:n puheenjohtajalle Veikko Ihamuoti-
lalle ja kertoi suunnitelmistaan:

*”Arvo Korsimon eläessä oli puhetta, että hankkisin jostakin Etelä-Suomesta tyhjäksi
jääneen kivinavetan, johon voisin korjausten jälkeen alkaa kerätä ja sijoittaa arkistoani
- vähän samaan tapaan kuin Helsingin yliopiston kirjasto Urajärven kartanon navet-
taan. No, se jäi kun Arvo kuoli, on jäänyt sen jälkeenkin.”*

Kekkonen tiedusteli olisiko Ihamuotilalla tiedossaan tarkoitukseen sopiva paikka. Kirje päät-
tyi alavireiseen toteamukseen:

*”Ei tällä kiire ole, mutta halusin asian järjestykseen. Olen siksi kyllästynyt tähän toi-
meen, että paljon ei enää tarvita, kun vedän länget kaulaan ja annan taitavampien yrit-
tää. Silloin jäisi aikaa papereiden järjestämiseen ja ehkä ehtisi panna jonkin lauseen
paperille, jos aikaa ja elämää ja puhtia riittää.”*

Veikko Ihamuotila ryhtyi nopeasti toimeen ja organisoi presidentin 70 vuotispäivään
(3.9.1970) vedoten keräyksen, johon osallistui pellervolainen osuustoimintaliike, Valio, Liha-
kunta sekä eräitä muita tahoja. Rahaa kertyi kunnioitettavat 500 000 markkaa [vastaa nyky-
rahassa 640000 €].

Kohti materiaalin siirtoa

Vuosi 1970 merkitsi Kekkoselle vastoinkäymisiä. Eduskuntavaalit saivat protestiluonteen
Veikko Vennamon SMP:n voittaessa. Ulkopolitiikassa presidentti joutui ankaraan henkiseen
taisteluun maamme puolueettomuusmäärittelystä Neuvostoliiton johtotroikan kanssa. Kek-
konen terveyskin reistaili - presidentti sai sydäninfarktin, vaikkei sitä itse havainnutkaan. Aja-
tus eläkepäivistä ja muistelmien laatimisesta kävi yhä houkuttelevammaksi.

Urho Kekkonen nimitti arkistosäätiön ensimmäisen hallituksen elokuussa 1970, minkä jäl-
keen se sai itse vastata kokoonpanostaan. Viidestä henkilöstä koostuvan hallituksen puheen-
johtajaksi tuli hallitusneuvos Matti Kekkonen, joka hoiti tehtävää vuoteen 1998 saakka. Muut
jäsenet olivat suurlähettiläs Taneli Kekkonen, agronomi Veikko Ihamuotila, akateemikko Kus-
taa Vilkuna ja Valion johtaja, vuorineuvos Pellervo Saarinen. Vuodesta 1998 lähtien on arkis-
tosäätiön johtajana toiminut johtaja Timo Kekkonen.

Urho Kekkonen teki jo 1920-luvulla merkintöjä tärkeimmistä tapahtumistaan taskualmanakoihin ja pieniin vihkosiin - tapa jatkui aina presidenttikauden alkuun asti. Päiväkirjan kirjoittamisen hän aloitti vasta tammikuussa 1958. Kirjeenvaihtoa ja muuta aineistoa Kekkonen oli kerännyt runsaasti talteen jo ennen presidenttikauttaan. Valtionarkistossa työskennellyt Markku Järvinen suunnitteli Kekkosen kokoelman arkistojärjestyksen, jonka avulla presidentin kanslian henkilökunta pystyi helposti täydentämään arkistoa vuosina 1970–1981.

Presidentti Urho Kekkonen Hovilassa 12.11.1976. Kuvassa Veikko Ihmuotila, Lasse Wächter, UKK ja Kustaa Vilkuna.

Arkistosäätiö hankki 1971 arkistotilat Orimattilan Niinikoskelta. Hovilan tila saneerattiin museoviraston ja valtionarkiston avulla ja sinne tehtiin presidentille ja hänen avustajikseen kaa-vailluille tutkijoille työskentely- ja majoitustilat. Arkistomateriaalin siirto Orimattilaan aloitettiin vuonna 1972 ja kaikki oli valmiina H-hetkeen, jonka piti tapahtua maaliskuussa 1974.

EEC-vapaakauppasopimusneuvottelut, ETYK-kokous ja maailmanpoliittinen tilanne saivat Kekkosen muuttamaan mielensä ja jatkamaan tehtävissään ensin poikkeuslailla ja vielä presidentinvaaleilla vuonna 1978. Muistelmiaan hän ei koskaan ehtinyt Orimattilassa kirjoittaa, mutta unelmaansa presidentti ei unohtanut. Hovilan vieraskirjaan Kekkonen kirjoitti 1970-luvun lopulla:

”Täällä pitäisi käydä useammin.” Presidentti vierailikin säännöllisesti Orimattilassa ja siellä valmistui hänen puhekokeloimensa kolmas osa.

Muistelmaprojekti jäi kesken

Kekkosen terveyden heikkeneminen muodostui kohtalokkaaksi Vuosisatani-muistelmaprojektille – suunnitellusta teossarjasta valmistui vain yksi osa. Tavoitetta muutettiin siten, että muistelmien sijasta oli kirjoitettava elämäkerta, jonka kirjoittajaksi tarjoutui tohtori Juhani Suomi.

Matti Kekkosen mielestä UKK-arkiston pitäminen edelleen suljettuna muilta tutkijoilta oli välttämätöntä: ”Hänelle [Juhani Suomelle] täytyi taata samanlainen työrauha kuin isälläni olisi tullut olemaan.”

Matti Kekkonen oli tyytyväinen siihen, että Juhani Suomi asetti - ja aikaansai - korkean tieteellisen tason työlleen. ”Isäni muistelmat, olettaen, että hän olisi jaksanut viedä työnsä loppuun, eivät olisi muodostuneet yhtä laajoiksi.”

Professori Juhani Suomi kirjoitti peräti kahdeksanosaisen elämäkertasarjan Urho Kekkosen ta. Työ valmistui vuonna 2000, jonka jälkeen Suomi toimitti – käytännössä puhtaaksikirjoitti kirjain kirjaimelta – presidentin kaikki päiväkirjat. Neljä teosta syntyi vuosien 1958–1981 aineistosta.

Kekkosen toive arkiston avaamisesta tutkijakäyttöön toteutui heinäkuussa 1995. Ei Orimattila aikaisemminkaan mikään suljettu paikka ollut - sitä sai käyttää parikymmentä tohtoritason tutkijaa, mutta Kekkosen kokoelman hyödyntämistä rajoittivat ankarat ulkopoliittisen materiaalin käyttörajoitukset, joista päästiin eroon 8.2.2001, jolloin valtioneuvosto säati uuden 25 vuoden salassapitorajan.

Kekkosen asiakirja-aineisto onkin nykyisin lähes täysin vapaasti avoinna kaikille niistä kiinnostuneille. Poikkeuksen tekevät Kekkosen perhekirjeenvaihto sekä säätöille lahjoitetut yksityiskokoelmat (esim. Eino Uusitalo, Keijo Korhonen, Aaro Pakaslahti, Jouko Loikkanen, Esa Timonen ym.), joihin tutkijoiden on vielä tehtävä tutkimuslupa-anomus. Urho Kekkosen arkisto vastaanottaa mieluusti Kekkoseen liittyviä asiakirjoja, valokuvia tai äänitteitä.

Urho Kekkosen arkisto hyväksyttiin vuonna 1999 valtionapua saavaksi arkistoksi (opetusministeriö korvaa 80 % hyväksymistään menoeristä). Arkistoa on nyt sen 20 aukiolovuoden aikana käyttänyt 904 tutkijaa, jotka ovat tehneet arkistoon 3770 tutkijakäyntiä. Arkistoa on esitetty lähes yli 6100 vieraille. Tutkijat ovat myös käyttäneet Arkistosäätiön tarjoamaa ilmaista yöpymismahdollisuutta (yli 1400 yöpymistä). Otimme vuosina 2014–2015 käyttöön YK-SA-tietokannan, joka helpottaa aineistomme tutkijakäyttöä.

Kannattaa tutustua kotisivuihimme www.ukk-arkisto.fi ja lukijoille tiedoksi: Tasavallan Presidentin Arkistosäätiö pyrkii edelleenkin hankkimaan Urho Kekkosta koskevia arkistokokoelmia tai asiakirjoja.

Miksi Kekkosen halusi oman arkiston? Urho Kekkosen ulkopoliittisena avustajana toimineen Jaakko Kalelan mukaan Kekkosta ärsytti se, että J. K. Paasikivi vei kokoelmansa mukanaan siirtyessään eläkkeelle. Myös varhaisempien presidenttien arkistokokoelmien kohtalot arveluttivat. Jotkut olivat tuhonneet paperinsa, kun taas maalaisliittolaisen Kyösti Kallion kokoelma oli vielä 1970-luvulla perheen hallussa kotitilalla Nivalassa.

Mitään kaunaa tai epäluottamusta Kekkosen ei tuntenut valtionarkistoa kohtaan - sieltä presidentti hankki parhaan asiantuntija-avun kokoelmiensa järjestämiseksi ja huolehtimiseksi. Arkistosäätiön perustaminen osoitti aktiivisen presidentin halua erottua edeltäjistään. Vuori-neuvos Veikko Ihamuotilalla oli arkiston perustamisessa ratkaisevan tärkeä merkitys!

Kirjoittaja on filosofian maisteri, joka on työskennellyt Urho Kekkosen arkistossa arkistonjohtajana vuodesta 1995 lähtien.

Tykkää somessa: www.facebook.com/jankaviesti

MTK-Lapin nettisivut ovat edelleen:

www.mtk.fi/lappi